



Christoffer Wilhelm Eckersberg banede vejen for det moderne maleri. Uden den stilfærdige formidling af overgangen fra det klassicistiske historiemaleri til et maleri baseret på studiet af naturens essentielle former, som han og udenlandske kunstnere som J.A.D. Ingres kom til at stå for, ville malere som Paul Cézanne eller Edvard Weie ikke have haft det samme udgangspunkt for deres arbejde med fladekonstruktion og poetisk frisættelse af farven.

På sin tids betingelser formåede Eckersberg at gå balancegang mellem respekten for det synliges verden fremtrædelser og sansen for billedets formelle arkitektur. Eckersbergs kunst befandt sig lige så langt fra det dramatisk gestikulerende historiemaleri, der i 1800-tallet dominerende de franske saloner, som fra ideen om maleriet som en direkte naturgengivelse. Hans idéverden havde afsæt i en klassicistisk kunstteori og var præget af tidens naturvidenskabelige og filosofiske idealisme. Han nærrede den forestilling, at genstandene, vi ser, rummer en essens og en idé, som maleriet skal søge ind til for at være sandt.

Hemmeligheden bag maleriets sandhed bestod for Eckersberg således i en overensstemmelse mellem fremtrædelse og idé, mellem formerne og det, han kaldte "Grundbilledet". Denne overensstemmelse krævede et indgående naturstudium, herunder en forståelse af for lysets og farvernes virkninger, men også en nøjagtighed i den perspektiviske rumkonstruktion, som skulle sikre, at genstandene var korrekt proportioneret og overbevisende placeret i forhold til hinanden. Det vil sige sådan, at helheden fremstod med den størst mulige sandsynlighed og uden spor af den flade, hvorpå det hel jo var malet.

Eckersberg var blandt de kunstnere, der første gang så, at der findes et kunstnerisk og filosofisk interessant spil mellem sanseoplevelsen og en underliggende orden. Hans metode bestod i det fordomsfrie naturstudium, og heri befandt han sig ikke langt fra sin gode ven, videnskabsmanden H.C. Ørsted, der også søgte ånden i naturen. Begge mente, at der bag verdens fremtrædelser lå en fornuft, og sandheden stod i dette perspektiv klarest frem, når der var harmoni mellem natur og ånd. Der var altså både sansning og system på spil for Eckersberg, og netop på det punkt blev han et forbillede for senere kunstnere, også de moderne.

Eckersberg forblev dog idealist, i modsætning til for eksempel Cézanne; for Cézanne kunne maleren kun beskæftige sig med måden, hvorpå verden møde den, der erfarer den. Sandheden for de moderne var maleriets og erfaringens sandhed, ikke sandheden om naturen selv, Eckersberg nåede i stigende grad sit mål – det sande og det skønne – gennem tilpasning og opstramning af

Mesterværker på SMK – Efterår 2024

3 Christoffer Wilhelm Eckersberg

den natur, som godt nok tjente som "Mønster" for kunstneren, men som også mødte øjet med tilfældigheder og uvæsentlige detaljer.

Mikkel Bogh, Forord, Eckersberg, SMK og Prestel Verlag, 2016, s. 7.

Eckersberg på den Europæiske scene

Christoffer Wilhelm Eckersberg (1783-1853) har fået æren af at være den store fornyer af dansk kunst. Omkring 1815 skabte han grundlaget for en hel epokes malerkunst, den såkaldte danske guldalder. I de 35 år, han var professor på Det kgl. Danske Kunstakademi i København, blev stort set alle unge danske malere påvirket af ham. Romantisk sværmeri, voldsom dramatik og heftige følelser lå slet ikke til ham. Hans saglige grundholdning prægede ikke bare hans egen kunst, men satte også et afgørende præg på elevernes billeder. Derfor skyldes det i høj grad hans indflydelse, at den danske guldalder ikke har fået påhæftet betegnelsen romantik.

Selv om Eckersberg var en principfast og rationel kunstner, var hans liv og kunst på mange måder fyldt med paradokser. Han modtog den helt afgørende inspiration til sin kunst fra udlandet, men senere i livet lukkede han fuldstændig af for inspiration udefra.

Hans tidlige, primære ambitioner lå indenfor datidens officielt mest anerkendte billedtype, historiemaleriet, mens hans afgørende betydning var forbundet med andre billedtyper, der nød mindre anerkendelse i samtiden.

Eckersberg gjorde naturstudiet til en uløselig del af sin kunst, men egentlig landskabsmaler var han kun, før han skabte denne fornyelse. Han lagde stor vægt på en indgående iagttagelse af alle detaljer, og han stræbte efter en naturtro gengivelse af motiverne. Alligevel er der ikke tale om realisme, forstået som en præcis og uredigeret fremstilling af virkeligheden. Ganske vist erklærede han, at naturen var hans forbillede. Han ville dog på ingen måde skildre den usminkede virkelighed, men ville uddrage essensen af det set. Han stræbte med andre ord efter "Sandhed". Eckersberg gengav motiverne ud fra en forestilling om, hvordan de ville se ud under de mest gunstige betingelser. I den henseende var der tale om en ideal stræben.

Som læremester stillede han de samme strenge krav til sine mange elever som til sig selv, og han bebrejdede dem, hvis de ikke konsekvent forholdt sig til de konkrete motiver, men gav sig til at forarbejde og omforme dem. Ikke desto mindre kunne han selv på vigtige tidspunkter justere detaljerne i billederne.

Kasper Monrad: Eckersberg på den Europæiske scene, i Eckersberg, SMK, Prestel Verlag, 2016, s. 11

Biografi

1783: Christoffer Wilhelm Eckersberg bliver født i Blaakrog, Varnæs sogn i Slesvig (nuværende Sønderjylland) og vokser op i Blans, hvor han får sin første uddannelse hos lokale mestre.

1803-09: Uddannes som historiemaler på Kunstakademiet i København, tjener penge ved at udføre forlæg for populære grafiske blade af hverdagsmotiver, moraliserende historier og især af Københavns bombardement i 1807.

1809: Vinder Akademiets store guldmedalje.

1809-10: Udfører 12 malerier med motiver fra Møn for Christopher von Bülow.

1810-13: Rejser til Paris, hvor han modtager undervisning af kunstnerne Jacques-Louis David; maler religiøse og historiske motiver og bybilleder.

1813-16: Rejser til Rom, hvor han modtager støtte og gode råd fra billedhuggeren Bertel Thorvaldsen; indfører friluftsmaleriet i dansk kunst med sine bybilleder fra Rom.

1813-25: Bliver den mest efterspurgte danske portrætmaler.

1817: Medlem af Kunstakademiet.

Mesterværker på SMK – Efterår 2024

3 Christoffer Wilhelm Eckersberg

1818: Bliver udnævnt til professor for Kunstakademiets modelskole i København og flytter ind på Charlottenborg. Virker som professor i 35 år frem til sin død.

1819-41: Udfører otte historiemalerier til Christiansborg Slot.

1821: Marinemalerier bliver Eckersbergs foretrukne motivkreds.

1830'erne: Indfører som noget nyt undervisning efter kvindelig nøgenmodel, og som en af de første akademiprofessorer i Europa underviser han i friluftsmaleri.

1833: Eckersberg bliver mere og mere optaget af billedkonstruktion og udgiver Forsøg til en Veiledning i Anvendelse af Perspektivlæren for unge Malere.

1836: hverdagsmotiver fra gader og stræder bliver igen en vigtig del af hans kunst.

1841: Udgiver afhandlingen Linearperspektiven anvendt paa Malerkunsten.

1853: Dør af kolera.

Eckersberg bliver gift 3 gange: Hans første hustru (1810-16) er Christine Rebekka Hyssing, anden hustru (1817-27) er Julie Juel og tredje hustru (1828-40) er Sanne Juel, søster til Julie Juel. De to søstre er begge døtre af Eckersbergs forbillede, Jens Juel. Eckersberg får i alt 11 børn.